

VIPEKEELETÕLGI KUTSE-EETIKA NÕUDED

1. EESMÄRGID

Viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuete koostamise ja kehtestamise eesmärk on viipekeeletõlkide kvaliteetseks kutsetegevuseks vajalike ühtsete eetiliste tõekspidamiste, hoiakute ja suhtumiste kujundamine ja hoidmine, et tagada tõlkide ja tõlkesituatsioonide osaliste arusaamine selle kohta, miks ja millest lähtudes viipekeeletõlgid oma käitumises juhinduvad.

2. LÄHTEALUSED

Viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuete koostamisel on tuginetud viipekeeletõlkide kutseühingu poolt 1998. aastal välja töötatud ja 2005. aastal täiendatud Eesti viipekeeletõlkide kokkuleppe tulemusena sündinud nõuetele. Sellele lisaks on lähtutud tänaseks välja kujunenud ja üldtunnustatud viipekeeltõlkega seotud rahvusvahelistest tavadest ja põhimõtetest.

3. RAKENDAMINE

3.1. Viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuete teadmine ja mõistmine on viipekeeltõlgi kutse omistamise eelduseks.

3.2. Viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuete täitmise tagab iga viipekeeltõlgi enda pidev enesekontroll, samuti kutsekaaslaste ja klientide regulaarne tagasiside.

3.3. Kutse-eetika korduv rikkumine (kehtestatud nõuete täitmata jätmine või mittekohane täitmine) võib kaasa tuua viipekeeletõlgi karistamise (kutsetegevuse ajutine peatamine või viipekeeletõlgi kutse äravõtmine).

4. VIPEKEELETÕLGI ROLL

4.1. Viipekeeletõlk on kahe keele ja kultuuri **vahendaja**. Viipekeeletõlk edastab informatsiooni osapooltele võimalikult täpselt, arvestades seejuures nii kurtide kui ka kuuljate keele ning kultuuri eripära ja olemust.

4.2. Viipekeeletõlk on oma väärtushinnangute, hoiakute ja suhete kaudu klientide oluline **partner**. Klientide nende elu ja tegevuse kujundamisel. Kutsetööd tehes tuleb viipekeeltõlgil endale teadvustada, et tema aususest, pühendumusest ja töö kvaliteedist võib oluliselt sõltuda klientide toimetulek, heaolu, tervis ja saatus.

4.3. Viipekeeletõlk on oma **elukutse avalik esindaja**. Tema oleku, käitumise ja töö järgi teevad tõlkesituatsiooni osalised järeltõlkes kutseala olemuse ning seisundi kohta ühiskonnas, mistõttu peab viipekeeletõlgi käitumine olema (nii tõlketöös kui väljaspool seda) asjatundlik, korrektne, heatahtlik ja väärikas.

5. ERAPOOLETUS

5.1. Viipekeeletõlk täidab oma tööülesandeid **poolehoiu ja eelarvamusteta**. Oma kutsetööd tehes ei lase viipekeeletõlk oma tegevust mõjutada isiklikul või kellegi suunataval suhtumisel kliendi isiku, hoiakute, suhtumise, väärtushinnangute, välimuse, sotsiaalse staatuse või käitumise kohta.

5.2. Viipekeeletõlk tunnustab ja **toetab klientide enesemääramisõigust**, iseseisvust ja iseolemist. Oma kutsetööd tehes laseb viipekeeletõlk kliendil olla vaba oma otsustes ja valikutes, ei sekku kliendi probleemide lahenduskäiku ega anna omapoolseid tõlgendusi, selgitusi või nõuandeid, samuti ei samasta ennast kliendi või tema huvidega ega otsusta kliendi eest.

5.3. Viipekeeletõlgi olek ja käitumine peab olema erapooletu. Tõlketööd tehes tõlgib viipekeeletõlk kõiki suhtlemises osalejaid esimeses isikus, midagi omalt poolt lisamata või ära jätmata.

5.4. Viipekeeletõlk ei soostu tõlkima tõlkesituatsioonides, mille käigust või tulemustest võib ta olla otseselt või kaudselt huvitatud (eelkõige juhul, kui mõni osalistest on tõlgi sugulane või lähedane). Tõlkides tuleb viipekeeletõlgil eelmärgitud olukordades tõlkimisest kategooriliselt keelduda.

6. PROFESSIONAALNE KÄITUMINE

6.1. Viipekeeletõlgi lasub konfidentsiaalsuskohustus. Tõlk ei levita oma kutsetöö käigus mistahes viisil saadud ja mistahes sisuga teavet ega kasuta seda isiklikes huvides.

6.2. Viipekeeletõlk peab süstemaatiliselt seisma hea oma kutsealaste teadmiste ja oskuste arendamise ja täiendamise eest (lai silmaring).

6.3. Viipekeeletõlk võtab tõlketöö või -tellimuse vastu üksnes siis, kui ta valdab kliendi kasutatavat suhtlemisviisi ning on kindel oma pädevuses tõlkida adekvaatselt ja täpselt kliendi soovitud tõlkevaldkonnas ja tõlkesituatsioonis.

6.4. Tõlketöö või tellimuse vastu võtnud viipekeeletõlk hangib eelinformatsiooni tõlkesituatsiooni kohta ning seisab hea ergonoomiliste ja tõlketööks muus mõttes sobilike töötingimuste eest.

6.5. Viipekeeletõlk jääb tõlkesituatsioonides diskreetseks. Kutsetööd tehes on ta taktitundeline, hoiab nii käitumises kui välimuses rõhutatult madalat profiili.

6.6. Viipekeeletõlk keskendub rangelt ainult kutsetööle. Tõlk ei nõustu tõlkesituatsioonis täitma tõlkimisväliseid ülesandeid (näiteks kohvi keetmine, kurdile selgituste jagamine, dokumentide vormistamine, kellegi kutsumine või millegi toomine jmt) isegi siis, kui temalt seda palutakse või nõutakse.

6.7. Viipekeeletõlk katkestab tõlkimise (tõlkesituatsiooni osalisi põhjusest korrektselt teavitades), kui selle jätkamine võib kaasa tuua kahjulikke tagajärgi tõlgile endale või tõlkesituatsiooni osalistele või kahjustab viipekeeletõlgi kutse mainet.

6.8. Viipekeeletõlk võtab vastu ainult oma pädevusele vastavaid tõlketöid või -tellimusi sellises mahus, mida ta on võimeline ja suuteline oma oskustele ja võimetele vastavalt maksimaalse kvaliteediga tegema.

6.9. Viipekeeletõlk ei anna vastuvõetud tõlketööd või -tellimust (kliendilt sellekohast nõusolekut saamata) teistele tõlkidele edasi.

7. VIIPEKEELETÕLGI MORAALNE VASTUTUS

7.1. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus suhelda klientide, kutsekaaslaste ja avalikkusega ausalt ja väärikalt, rajades kõik kutsetööga seotud suhted eelõige hoolivusele, lugupidamisele ja usaldusele.

7.2. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus püüda tõlkes ületada kultuurilisi erinevusi ning anda vajadusel väärarvamuste ohust märku, hoidudes seejuures moonutamast lähteteksti.

7.3. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus teavitada viivitamatult kõiki konkreetse tõlkesituatsiooni osalisi enda tekitatud veast ning parandada tehtud viga võimalikult kiiresti ja võimalikult parimal moel.

7.4. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus viivitamatult sekkuda juhul, kui ta märkab, et klient ei saa oma piiratud võimetest, haridusest või kogenumatusest tulenevalt aru kõneldu olemusest, tegelikust sisust või selle võimalikest tagajärgedest.

7.5. Viipekeeletõlk ei lase oma kutsealast tegevust mõjutada töö-, ameti- või kutsealasest edutamisest või muul viisil egoistlikest või materiaalsetest huvidest lähtudes.

7.6. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus tunda huvi ja hankida (eelkõige oma töö tulemuslikkuse kohta) tagasisidet klientidelt ja kutsekaaslastelt ning korrigeerida oma suhtumist, hoiakuid, tööd ja käitumist sellele vastavalt.

7.7. Viipekeeletõlk hoidub kõlvatust konkurentsist. Tõlk ei hangi kliente ebaeetilisel teel (eelkõige meelitades või kallutades hinnaalanduse või muu taolisega kliente tõlki tellima või vahetama).

7.8. Viipekeeletõlgil lasub moraalne kohustus küsida oma töö eest õiglast tasu, mis arvestab töö mahtu, keerukust, tõlkimiseks vajalikku ettevalmistust ja vastutust.

8. SUHTUMINE KOLLEEGIDESSE

- 8.1. Viipekeeletõlk ei tee enesele reklaami kutsekaaslaste arvelt või neid kahjustades, ei halvusta kolleege ega kritiseeri põhjendamatult nende kutsealast tegevust.
- 8.2. Viipekeeletõlk ei alusta ega lähe kaasa kolleege või kutset puudutava kontrollimatu või ebakonstruktiivse kriitikaga vaid tervitab ja toetab kutsekaaslaste edu.
- 8.3. Viipekeeletõlk mõistab kolleegidevahelise sõbraliku (ründavat hoiakut ja mahategevaid hinnanguid vältiva) tagasiside ja konstruktiivse kriitika vajadust ning on sellele avatud.
- 8.4. Viipekeeletõlk on koostööaldis, jagades kolleegidega (eriti noorematega) oma teadmisi, oskusi, tähelepanekuid ja kogemusi.
- 8.5. Viipekeeletõlgid moodustavad ühtehoidva, vastastikku tunnustava ja ebameeldivuste või raskuste puhul abistava ja toetava kogukonna.

9. KUTSE MAINE HOIDMINE

- 9.1. Viipekeeletõlk hoidub mistahes käitumisest, mis võiks kahjustada, alavääristada või kompromiteerida viipekeeletõlgi kutset.
- 9.2. Viipekeeletõlk aitab isiklike võimaluste ja oskuste piires kaasa viipekeeletõlgi kutse hea maine kujundamisele, arengule ja hoidmisele.